

KIRKLARELİ'NDE SENDİKAL MÜCADELE: KÖKLÜ GEÇMİŞ, MUĞLAK GELECEK

Hakan Giray BULUT¹
Mehmet Serhat AVCI²
Ayşegül DALGALIDERE³
Serkan BEKTAŞ⁴

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Kırklareli ilinde memur ve işçi sendikalarının örgütlenme sendikal faaliyetleri, üye profilini, siyasal faaliyetleri, ekonomik faaliyetleri, sosyal faaliyetleri, sendikal rekabet ve yeni sosyal hareketlerin bu sendikaları nasıl etkilediğinin değerlendirilmesidir. Bu çalışma sendikacılığın uygulama sahalarından biri olan Kırklareli'nde sendikal faaliyetleri uygulayan sendika yöneticileri ile mülakatlar yapılarak bir projeksiyon çizmeyi hedeflediğinden önemlidir. Kırklareli özelinde sendika yöneticileriyle derinlemesine mülakat gerçekleştirilerek, istatistiki veriler kullanılarak ve Kırklareli İl Dernekler Müdürlüğü arşivlerinde belgeler taranarak hazırlanmıştır. Derinlemesine mülakatlar 2015 yılında Kırklareli'nde faaliyet gösteren işçi ve memur sendikası başkanları ile yapılmıştır. Bu nedenle yerel ölçekte özgün bulgulara erişim imkanı oluşturmaktadır. Bu durumsa çalışmanın özgünlüğünü ve literatüre katkı sağlama potansiyelini güçlendirmektedir. Kırklareli tarihinde yaşanan grev ve diğer sendikal eylemlere yer verilmiştir. Memur sendikalarının yöneticilerin sendikal krizden bihaber oldukları tespit edilmişti. Buna karşın işçi sendikası yöneticilerinin sendikacılığa dair kavramlara daha hakim olduğu gözlemlenmiştir. İşçi sendikalarının hem örgütlenme hem de sendikalaşma oranları bakımından Türkiye ortalamasının üzerinde istatistiklere ulaştığı görülmüştür. Memur sendikacılığının Türkiye'deki gelişime paralel bir yol izlediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sendika, Kırklareli, Yeni Toplumsal Hareketler, Memur Sendikaları, İşçi Sendikaları.

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate how the organizing, union activities, member profile, political activities, economic activities, social activities, union competition and new social movements of civil servants and labor unions in Kırklareli province affect these unions. This study is important as it aims to draw a projection by conducting interviews with union executives implementing union activities in Kırklareli, which is one of the application fields of unionism. In particular, it was prepared by conducting in-depth interviews with union executives, using statistical data and scanning documents in the archives of Kırklareli Provincial Associations Directorate. In-depth interviews were made with the heads of the workers and civil servants union operating in

1 Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma ve Endüstri İlişkileri Ana bilim Dalı
Doktora Öğrencisi, hakan.bulut@windowslive.com ORCID: 0000-0002-9211-697X

2 Hakim, Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı, mserhatavci@hotmail.com ORCID: 0000-0002-6791-0821

3 Kırklareli Üniversitesi Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu, av.ayseguldalgaldere@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0929-5701

4 Mali Hizmetler Uzmanı, iky_serkan@hotmail.com ORCID: 0000-0003-1757-8039

Atıf/Citation: Bulut, H. G., Avcı, M.S., Dalgaldere, A., ve Bektaş, S. (2020). Kırklareli'nde Sendikal Mücadele: Köklü Geçmiş Muğlak Gelecek, *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(2), 55-80

Kırklareli in 2015. Therefore, it provides access to original findings at local scale. This situation strengthens the originality of the study and its potential to contribute to the literature. Strikes and other union actions in the history of Kırklareli have been included. It was determined that the managers of civil servant unions were unaware of the union crisis. On the other hand, it has been observed that trade union executives have a better understanding of the concepts of unionism. both in terms of organization of labor unions and unionization rates it had been seen in the statistics on the average of Turkey. Officer of the development of trade unionism in Turkey has reached a parallel path followed by the findings.

Keywords: Trade Union, Kırklareli, New Social Movements, Civil Servants 'Unions, Workers' Unions.

GİRİŞ

18. yüzyıldan itibaren hızla sanayileşen dünyada, işçi sınıfının içine düştüğü olumsuz çalışma koşulları vasıflı işçilerin örgütlenmeye başlamasına neden olmuştur. Başlangıçta küçük çaplı yardımlaşma sandıkları niteliğinde olan bu dayanışma hareketi, süreç içerisinde işçi sınıfının genelinin örgütlendiği sendikal hareketi doğurmuştur. Bu hareket dünyadaki siyasi, ekonomik ve sosyal pek çok oluşumu etkilemiştir. 1970’li yıllara kadar yüksek bir temsil gücüne sahip olan sendikalar, bu yıllardan sonra küreselleşmenin tesirine girmiştir. Ekonomik, siyasi ve sosyal alanda yaşanan değişimler, teknolojik gelişmeler, esnek çalışma modelleri, sermayenin serbest dolaşımı gibi faktörler sebebiyle çok fazla üye kaybı yaşamışlardır. Sonuç olarak temsil krizi içine girmişlerdir.

Türkiye’de durum dünyadan biraz farklı seyretmiştir. Zira sanayileşme süreci geç başlayan Türkiye, henüz bu evreyi tamamlayamadan dünyadaki yeni gelişmeler ile karşı karşıya kalmış ve bu süreçte ne tam sanayileşebilmiş ne de yeni dünya düzenine ayak uydurabilmiştir. Sendikal haklar, işçi sınıfının zorlaması, sendikal bilince ulaşması ile değil, siyasiler tarafından yasal düzenlemelerle halka sunulmuştur. Buna karşılık memurların sendikalaşma sürecinde mücadelenin önemli rol oynadığı görülmüştür. Mücadele ile yasal statüye kavuşan memur sendikacılığının aidat bağımlılığı gibi sorunlarla karşılaştığı görülmektedir. Türkiye’de yaşanan gelişmeler Kırklareli’nde de sendikacılığı etkisi altına almıştır. İşçi sendikacılığında ise Kırklareli bir iş kolunda mücadelenin başladığı şehir olmuştur. Türkiye’nin faaliyete geçen ilk şeker fabrikası 1926’da, Şeker iş sendikası 1963’te Kırklareli’nde kurulmuştur (Şeker-iş 2013:10).

Çalışmada, Kırklareli’ndeki sendikal hareketin yapısal ve işlevsel özellikleri ve bu konuya ilişkin algı düzeyleri işçi ve memur sendikaları üzerinden incelenmiştir. Bu amaçla Kırklareli’nde faaliyet gösteren, üç işçi sendikasının ve on memur sendikasının şube yöneticileriyle derinlemesine mülâkat tekniği uygulanarak çalışmada aktarılacak verilerin bir kısmına ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında Kırklareli’ndeki sendikacılık tarihi irdelenmiş ve elde edilen veriler ışığında; Kırklareli’ndeki sendikaların örgütsel yapısı, örgütlenme düzeyleri ve üye profilleri, işçi ve memur sendikaları açısından değerlendirilmiştir. Kırklareli’nde faaliyette bulunan sendikaların siyasal, sosyal ve ekonomik faaliyetler üzerine etkileri ve bu etkilerin sendikalar arası rekabet düzeylerini nasıl etkilediği de inceleme kapsamına dahil edilmiştir. Sendikal hareketin yeni sosyal hareketler ile ilişkisi Dünya, Türkiye ve Kırklareli özelinde tartışılmıştır. Toplu pazarlık, toplu iş sözleşmesi, toplu sözleşme gibi terimler arasındaki teknik farklılıklar, kendi şubelerinin üye profilleri ve tarihsel gelişim süreci, mevzuat değişiklikleri, dünyadaki sendikal gelişmeler ve sendikaların geleceğine ilişkin temel konularda sendika yöneticilerinin bakış açıları çalışma kapsamında odaklanılıp değerlendirmeye tabi tutulan diğer konuları oluşturmaktadır.

1. Araştırmanın Yöntemi, Kapsamı ve Amacı

Kırklareli’nde faaliyet gösteren işçi ve memur sendikalarının şube yöneticileri ile derinlemesine mülâkat tekniği kullanılarak bir çalışma yapılmıştır. Bu yöntemin seçilmesinin nedeni, bahse konu sendika şube yöneticileri ile birebir görüşülerek onların sorulan sorulara verdikleri yanıtlara eşlik eden jest ve mimiklerini not edebilme, görüşmeye kattıkları bilimsel değer taşıyabilecek yan verileri toplayabilme, sonuç itibarıyla daha sağlıklı, analize olanak sağlayan bir çalışma yapabilmektir.

Araştırmanın amacı ise Kırklareli’ndeki sendikal hareketin yapısı, faaliyetleri, sosyal hareketlerle ilişki biçimleri ve algı düzeylerinin işçi ve memur sendikaları bağlamında belirlenmesidir. Mülâkattaki örneklem olarak Kırklareli ilinde 2015 yılı itibarıyla mevcut bulunan üç işçi, on memur sendika şubesinin tamamı belirlenmiştir. Bunun dışında il merkezinde temsilcilikler biçiminde örgütlenmiş sendikalar çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Tablo 1. Kırklareli’nde Kurulan Sendika Şubeleri

	Sendika Adı	Kısa Adı	Kuruluş Tarihi	Üye Sayısı	İşkolu
1	Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Trakya Şubesi	Petrol-İş	16.03.1993	1400	Petrol, Kimya, Lastik, Plastik Ve İlaç
2	Çimento Cam Seramik Toprak Sanayi İşçileri Sendikası Lüleburgaz Şubesi	Kristal-İş	26.11.1984	1850	Çimento, Toprak ve Cam
3	Türkiye Sanayii İşçileri Sendikası Alpulu Şubesi	Şeker -İş	25.12.1952	213	Gıda Sanayi
4	Eğitimciler Birliği Sendikası Kırklareli Şubesi	Eğitim-Bir-Sen	13.12.2012	841	Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri
5	Eğitim ve Bilim İş Görenleri Sendikası Kırklareli Şubesi	Eğitim-İş	20.10.2012	546	Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri
6	Türkiye Büro Bankacılık ve Sigortacılık Hizmet Kolu Kamu Çalışanları Sendikası Kırklareli Şubesi	Türk Büro-Sen	20.07.2012	411	Büro, bankacılık ve sigortacılık hizmetleri
7	Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışanları Sendikası Kırklareli Şubesi	Sağlık-Sen	24.03.2012	183	Sağlık ve Sosyal Hizmetler
8	Tarım Orman Çalışanları Birliği Sendikası Trakya Şubesi	Toç Bir-Sen	15.07.2010	225	Tarım ve Ormancılık Hizmetleri
9	Türkiye Sağlık ve Sosyal Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası Kırklareli Şubesi	Türk Sağlık-Sen	28.09.2004	780	Sağlık ve Sosyal Hizmetler
10	Türkiye Eğitim Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Kırklareli Şubesi Sendikası	Türk Eğitim Sen	05.04.2002	720	Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri
11	Tüm Belediye ve Yerel Yönetim Emekçileri Sendikası Kırklareli Şubesi	Tüm Bel-Sen	17.01.2002	450	Yerel Yönetim Hizmetleri
12	Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Kırklareli Şubesi	Eğitim-Sen	07.01.2002	492	Basın, Yayın ve İletişim Hizmetleri
13	Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası	Ses	04.01.2002	183	Sağlık ve Sosyal Hizmetler

Kırklareli Şubesi

Kaynak: Kırklareli Valiliği Dernekler İl Müdürlüğü Verileri, 2015.

Sanayi devrimi ile birlikte büyük fabrikalar kurulmuş, farklı bir çalışan sınıfı olan işçi sınıfı doğmuştur. İşçi işveren ilişkileri farklı bir boyut kazanmıştır. Büyük fabrikalarda ve fabrika şehirlerinde işçiler bir araya gelme imkanı elde etmişlerdir. Bu işçiler günümüzdeki sendikaların kurucuları olmuşlardır. 1824 yılına kadar gayri kanuni bir şekilde faaliyet yürütmüşlerdir. 1824 yılında İngiltere’de işçi birleşmelerini yasaklayan kanunlar kaldırılmıştır ve sendikalar ilk kez yasal olarak tanınmıştır (Kozak 1992: 64). Sanayi devrimi sonrası fabrikalar ve sendikalar hızla yaygınlaşmaya devam etmiştir. Üretim ve dolayısı ile talep artışının ABD ve batılı ülkelerin başını çekmesi ve daha sonra tüm ülkelere sirayet etmesiyle birlikte talebin karşılanabilmesi için kitle üretimine geçilmiştir. Kitle üretimi Fordizm olarak tanımlanmıştır. Fordizm nitelikten çok niceliğe önem vermiştir. Çok sayıda işçinin çalıştığı, kitlesel üretimin yapıldığı fabrikalarda işçi sendikaları büyümüş, etki alanını arttırmış ve merkezileşmişlerdir. Bu durum sendikaların giderek daha büyük baskı unsuru haline gelmesini sağlamıştır. Bu sayede sendikaların önemi oldukça artmıştır (Kocabaş 2015: 4). 1970’lerde yaşanan krizin ardından maliyetlerin artması ile kar sıkışması yaşanması, küreselleşme, teknolojinin gelişmesi, esnek çalışma, bilgi teknolojisi, beyaz yakalıların yükselmesi, sendikaların talep yaratma gücüne ihtiyaç kalınmaması gibi sebeplerle sendikalar güç kaybetmişler ve örgütlenme sorunları yaşamaya başlamışlardır (Yorgun 211:391). 1970’li yıllarla birlikte “sendikasız endüstri ilişkileri” dönemi başlamıştır. Kadınların işgücüne katılımı ve teknolojik gelişmelerle mavi yaka olarak tabir edilen işçi sınıfının öneminin azalması işçilerin sendikalaşma oranlarının azalmasına sebep olmuştur. Kadınların ve beyaz yakalı işçilerin sendikaya üye olma oranları düşüktür. İnsan kaynakları yönetimi aracılığı ile bireysel çıkarlar ön plana çıkarılmış ve işçilerin işletmeye olan aidiyetleri arttırılmaya çalışılmıştır (Şenkal 1999: 107). Sendikaların örgütleyerek temsil ettikleri işçilerin sayısı ve sendikalaşma oranları hem de endüstri ilişkileri dahilindeki ehemmiyetleri azalmıştır. Dolayısıyla Sendikalar bir temsil krizi içine girmişlerdir (Özuğurlu 2015: 145).

Mülâkat soruları, çalışmada irdelenmesi amaçlanan sendikal hareketin yukarıda belirtilen güncel sorunları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Çalışmada şube

yöneticilerine öncelikle sendikalarının yapısal ve tarihsel özelliklerine ilişkin sorular yöneltilerek bu konularda analize tabi tutulacak bilgiler toplanmıştır. Bu yolla bahse konu yöneticilerin kendi sendikaları ile ilgili farkındalık düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Müteakip sorularla sendika şubeleri bağlamında Kırklareli’ndeki işçi ve memur sendikalarının siyasal, ekonomik, sosyal faaliyetleri ve bu faaliyetlerin üye sayılarına etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu belirlemelerin ardından aynı işkollarında faaliyet gösteren sendika şubelerinin kendi aralarındaki ve toplumsal hareketlerle olan ilişki düzeylerine ilişkin sorular sorulmuştur. Son olarak sendika şubelerinin Dünya, Türkiye ve Kırklareli bağlamında sendikacılık alanındaki önemli buldukları sorunları ve bunlara ilişkin çözüm önerilerinin tespitine gayret gösterilmiştir.

Çalışmada derinlemesine mülâkat yöntemi ile elde edilen bilgilerin teyit ve desteklenmesi bağlamında Kırklareli Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü arşiv taraması yapılmış. Arşivde yapılan incelemede hiçbir sendikanın kuruluş tüzüğüne ulaşılamamıştır. Yapılan mülâkatlar sonucunda elde edilen bilgiler, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na yazılan yazıya verilen cevaptaki bilgiler ve Kırklareli İl Dernekler Müdürlüğü arşivlerinde elde edilen verilerle birlikte derlenerek ilgili bölümde, işçi ve memur sendikaları bağlamında, analiz edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda önce Kırklareli’ndeki sendikal yapı, sendikaların faaliyet özellikleri irdelenmiştir.

2. Kırklareli’nde Sendikacılık ve Sendikal Yapı

Kırklareli’nde sendikal hareket 1950’li yıllarda, Kırklareli şeker sanayii işçilerinin örgütlenmesiyle başlamaktadır. Şeker sanayiinde kurulan üçüncü sendika 1951’de Alpullu’da kurulmuştur. Türkiye Şeker Sanayi İşçileri Sendikası, Şeker-İş’in 4 Şubat 1963’te Alpullu’da kurulmasıyla birlikte kapanmıştır. Kurucular o günleri şöyle anlatmaktadır: “İki gaz tenekesi, bir tahta iskele ve üzerine konulan kırık bir masayla kurulan Şeker-İş, bugün yıkılmaz bir kaleye dönüşmüştür” (Şeker-iş 2013: 10). İşçi sendikaları Lüleburgaz ilçesinde memur sendikaları ise il merkezinde örgütlenmişlerdir.

2.1. Sendikal Faaliyet Alanları ve Örgütlenme Düzeyleri

Türkiye’deki işçi sendikaları işkolu esasına göre örgütlenmiştir. Türkiye de 2015 yılı itibariyle 1.189.481’i sendikalı toplam 12.287.238 işçi bulunmaktadır. Sendikalaşma oranı %9,68’dir. Kırklareli’nde ise 9329’i sendikalı 54.972 işçi bulunmaktadır. Sendikalaşma oranı %16,97’dir. Kırklareli’nde sendikalaşma oranı Türkiye genelinden daha yüksektir. Kırklareli’nde işçi sendikalarının en örgütlü olduğu işkolu, %61,15 oran ile çimento, toprak ve cam sanayi işkoludur (bit.ly/2L2CXpF). Bunda örgütlenme kültürü oluşmuş Kristal iş ve Petrol iş gibi sendikaların varlığı ve bu sektörde faaliyette bulunan işyerlerinin ölçek büyüklüğünün etkili olduğu değerlendirilmektedir. Türkiye genelinde 2015 yılı itibariyle 11 hizmet kolunda 158 sendika altında 1.679.028’i sendikalı 2.354.314 kamu görevlisi bulunmaktadır. Sendika yöneticileri ile yapılan mülakatlar 2015 yılında yapıldığından, karşılaştırılan verilerin uyumu açısından farklı kaynaklardan da 2015 yılına ait veriler çekilmiştir (<https://bit.ly/3hsCpFp>).

Tablo 2. Kırklareli’nde Faaliyet Gösteren Memur Sendikaları

Sıra No	Sendika Adı	İşkoluna Göre Adı	Kuruluş Tarihi	Üye Sayısı	Alan
1	Eğitimciler Birliği Sendikası Kırklareli Şubesi	Eğitim-Bir-Sen	13.12.2012	841	Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri
2	Eğitim ve Bilim İş Görenleri Sendikası Kırklareli Şubesi	Eğitim-İş	20.10.2012	546	Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri
3	Türkiye Büro Bankacılık ve Sigortacılık Hizmet Kolu Kamu Çalışanları Sendikası Kırklareli Şubesi	Türk Büro-Sen	20.07.2012	411	Büro, bankacılık ve sigortacılık hizmetleri
4	Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışanları Sendikası Kırklareli Şubesi	Sağlık-Sen	24.03.2012	183	Sağlık ve Sosyal Hizmetler
5	Tarım Orman Çalışanları Birliği Sendikası Trakya Şubesi	Toç Bir-Sen	15.07.2010	225	Tarım ve Ormancılık Hizmetleri
6	Türkiye Sağlık ve Sosyal Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası Kırklareli Şubesi	Türk Sağlık-Sen	28.09.2004	780	Sağlık ve Sosyal Hizmetler
7	Türkiye Eğitim Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Kırklareli Şubesi Sendikası	Türk Eğitim Sen	05.04.2002	720	Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri
8	Tüm Belediye ve Yerel Yönetim Emekçileri	Tüm Bel-Sen	17.01.2002	450	Yerel Yönetim Hizmetleri

9	Sendikası Kırklareli Şubesi Eğitim ve Bilim Emekçileri	Eğitim-Sen	07.01.2002	492	Basın, Yayın ve İletişim Hizmetleri
10	Sendikası Kırklareli Şubesi Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası	Ses	04.01.2002	183	Sağlık ve Sosyal Hizmetler
	Kırklareli Şubesi				

Tablo-3’te yer verilen sendikaların şube bazında kuruluş tarihleri ve üye sayıları, gerek Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, gerekse Kırklareli Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü’nden net verilere ulaşılamaması nedeniyle, sendika şube yöneticileri ile yapılan mülakatlardan elde edilen bilgilerden derlenebilmiştir. Kırklareli’nde görev yapan toplam memur sayısı ile Kırklareli’ndeki sendikalı memur sayısı kesin olarak tespit edilemediğinden, Türkiye geneli sendikalı memur oranı ile kıyaslama imkânı da bulunmamaktadır.

2.2. Üye Profili

SGB Çalışma Genel Müdürlüğü’nün ilgili yazısında; 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu uyarınca 2015 yılı Temmuz ayında yayınlanan istatistiklere göre Kırklareli ilinde sendikaya üye işçilerin yaş ve cinsiyete göre dağılımı Tablo-3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Kırklareli’nde Sendikaya Üye İşçilerin Yaş ve Cinsiyet Durumu Dağılımı

Yaş Dağılımı	Cinsiyet		Genel Toplam
	Erkek	Kadın	
20-24	440	124	564
25-29	1.341	266	1.607
30-34	1.676	333	2.009
35-39	1.676	362	2.038
40-44	1.363	321	1.684
45-49	1.420	143	1.563
50-54	415	74	489
55-59	106	17	123
60-64	20	3	23
65+	1	-	1
Bilinmeyen	27	5	32
Toplam	8.485	1.648	10.133

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü’nün 06.10.2015 tarih ve 72693546-042E.22072 sayılı cevabi yazısı.

Tablo incelendiğinde; Kırklareli’nde sendikaya üye olma yaşının 20 olduğu gözlemlenmektedir. 20-24 yaş aralığında başlayan sendikaya üyelik durumunun 35-39 yaş bandına kadar artış gösterdiği, bu yaş bandından sonra sendikaya üye olan işçi

sayısının giderek azaldığı görünmektedir. Sendikalaşma oranının en yüksek olduğu 35-39 yaş aralığıdır. 65 ve üzeri yaş aralığında ise sendikaya üyelik oranı çok düşüktür. İşçi sendika şube yöneticileri ile yapılan mülâkatlarda üyelerinin yaş dağılımları konusunda net bilgiye sahip olmadıkları gözlenmiştir.

Kırklareli’ndeki sendikaların işkolu bazında üyelerinin cinsiyet dağılımı ile alakalı herhangi bir veri bulunamamıştır bu nedenle Şube yöneticilerinin cinsiyet ve yaş dağılımı konusundaki bilgi yeterlilikleri test edilememiştir. Sendika şube yöneticileri ile yapılan mülâkatlardan elde edilen verilere göre tarım ve orman hizmet kolundaki kamu görevlileri ve Yerel yönetim hizmetleri işkolunda sendikalarının üyelerinin çoğunluğu erkek olduğu öğrenilmiştir. Büro hizmetlerinde ise hemen hemen eşit bir cinsiyet dağılımı olduğu belirtilmiştir. Eğitim hizmet kolundaki cinsiyet dağılımı şubeden şubeye değişiklik göstermektedir. Benzer bir görünüm sağlık hizmet kolunda da bulunmakla birlikte dağılımın nispeten kadınlar lehine olduğu söylenebilir.

2.3. Örgütlenme Yapısı

Yapılan mülâkatlarda Kırklareli’ndeki sendikaların kanunda ve tüzüklerinde yer alan zorunlu organlara sahip olduğu, bu organların mevzuatta düzenlendiği şekilde faaliyet gösterdiği anlaşılmıştır. Bununla birlikte ekonomik olarak güçlü olan sendikaların toplumun dezavantajlı grupları arasında bulunan kadınlar, gençler, emekliler ve engellilere yönelik faaliyetlerde bulunan komisyonlar kurdukları belirtilmiştir. Mülakat esnasında Kristal-iş sendikasının sendikal mücadeleden dolayı işvereni tarafından işten çıkarılan bir işçiyi sendika ofisinde çalıştırılmak üzere istihdam ettiği öğrenilmiştir. Kırklareli’ndeki işçi ve memur sendikaları şube bazında mali yetersizliklerden dolayı profesyonel danışmanlık hizmeti alamamaktadırlar. Bu ihtiyaçlarını genel merkezleri aracılığıyla gidermektedirler. Memur sendikalarının bir kısmının idare mahkemelerinin bulunduğu Edirne’de bölgesel hizmet veren hukuki danışmanlık hizmetinden yararlandığı anlaşılmıştır.

3. Kırklareli’nde Sendikal Faaliyetler

Kırklareli’nde 2015 yılı itibariyle tüm işkollarında faaliyet gösteren iş yeri bulunmaktadır. İşçi sendikalarının, madencilik ve taş ocakları, ağaç ve kâğıt, gemi

yapımı ve deniz taşımacılığı, ardiye ve antrepoculuk işkollarında örgütlenemedikleri görülmektedir. Kırklareli’nin ekonomik yapısı incelendiğinde, "gıda ürünleri ve içecek imalatı" (92 işyeri), "ağaç ürünleri imalatı" (11 işyeri) "tekstil ürünleri imalatı"(55 işyeri), "kimyasal madde imalatı" (5 işyeri) ile "metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı" (21 işyeri) sektörleri öne çıkmaktadır. Diğer tesislerle birlikte bu tesislerde 19 bin dolayında işçi çalışmaktadır. 500’ün üzerinde çalışanı olan 8 işyeri bulunmaktadır. Bu 8 tesiste il genelindeki toplam işçilerin yüzde 35’i istihdam edilmektedir (<http://www.kirklareli.gov.tr/planlama-istatistikler>).

3.1. Siyasal Faaliyetler

3.1.1. İşçi Sendikaları Bakımından

Kırklareli’ndeki işçi sendikalarının sol eğilimli olduğu, ancak kendilerini tam olarak bu ideoloji ile tanımlamadıkları söylenebilir. Bununla birlikte sol görüş dışında üyelerin de bulunduğu belirtilmiştir. Bölgenin siyasal eğilimlerinin üyelerin siyasal tercihlerinde etkili olduğu söylenebilir. Yöneticiler sendikaların sınıf temelli, demokrasi ve özgürlük temalı işçi hakları mücadelesinde bulunması gerektiğini bildirmişlerdir. Ayrıca sendikaların siyasi partilerle organik bağ kurmasının doğru olmadığı belirtilmiştir.

Kırklareli’ndeki işçi sendikaları 2014 yerel ve 2015 genel seçimleri için siyasal partilerin bir kısmının adaylarının şubelerine ziyarette bulduklarını, seçim bildirgelerini bırakıp potansiyel politikalarını anlattıklarını, seçim için destek istediklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte iktidar partisi adaylarının işçi sendikalarına mesafeli durduğunu beyan etmişlerdir. Kırklareli’nde kayıtlı seçmen sayısı 2015 yılı haziran ayında yapılan genel seçim için 264.309, kayıtlı toplam sendikalı işçi sayısı 9.329’dur. Bununla beraber sanayi tesislerine bağlı olarak örgütlü emeğin yoğunlaştığı ve toplam kayıtlı seçmen sayısı 2015 yılı haziran seçimleri için 108.040 olan Lüleburgaz ilçesindeki belediye başkanlığı seçimlerinin 2014 yılında yaklaşık 14.000 oy farkıyla (İl Seçim Kurulu Birleştirme Tutanakları) sonuçlandığı dikkate alındığında, bu ilçe özelinde örgütlü emeğin siyasete kısmen yön verebilme potansiyelinin bulunduğu söylenebilecektir. Kırklareli’ndeki işçi sendika şubeleri üyelerinden 2015 yılı haziran ayında yapılan genel seçimlerinde herhangi bir adaylığın söz konusu olmadığı, buna karşılık 2014 yerel seçimlerinde Petrol-İş ve

Şeker-İş sendikası üyelerinin belediye meclis üyeliğine aday oldukları ancak seçilemedikleri ifade edilmiştir.

Görüşülen şube yöneticilerinin sendika genel merkezlerinde nispeten etkin oldukları değerlendirilmiştir. 1992-2004 yılları arasında üç dönem Kristal-İş Trakya (Lüleburgaz) Şube Başkanlığı görevini üstlenen Bilal Çetintaş hala Kristal-İş Genel Başkanlığı görevini yürütmektedir. Şeker-iş sendikasının kurucuları ve genel merkez yöneticileri arasında pek çok Trakya şubesi üyesi bulunduğu belirtilmiştir. Şeker-İş'in ilk genel başkanı Hamdi Güvenen ve ilk genel sekreteri Mustafa Süzen Alpullu şeker fabrikası çalışanıdır. Petrol-İş Trakya Şubesi'nin sendikal üst yapıda rol üstlenen üyesinin olmadığı; Petrol-İş şube başkanının Ağustos 2015'te yapılacak genel kurulda genel başkanlığa aday olmayı planladığı belirtilmiştir. Yapılan araştırmada Petrol-iş'in 5-6 Eylül 2015 tarihinde gerçekleştirdiği 27. Olağan genel kurulunda sadece, sendikanın 16 Yıldır başkanlığını yürüten Mustafa Öztaşkın ve Gebze Şube Başkanı Ali Ufuk Yaşar'ın aday olduğu tespit edilmiştir (<https://www.kiplas.org.tr/petrol-iste-gorev-degisimi/>). Dolayısı ile Petrol-iş Trakya Şubesi Başkanı Turgut Düşova'nın aday olmadığı anlaşılmıştır.

3.1.2. Memur Sendikaları Bakımından

Kırklareli'ndeki memur sendikalarının bir bölümünün kendisini sol, sağ, milliyetçi ve İslami gibi siyasal kimliklere yakın olarak tanımladığı, buna rağmen kendilerinin sınıf temelli kitlesel sendikacılık yaptıklarını belirttikleri görülmüştür. Mülakatlar esnasında memur sendikalarının işçi sendikalarına oranla yakın oldukları siyasal çizgiyi daha açık ve net biçimde ifade ettikleri gözlenmiştir. Siyasi partilerin 2014 yerel ve 2015 yılı haziran ayında yapılan genel seçimler için Kırklareli'ndeki memur sendikaları şubelerinin bir bölümü ile doğrudan veya dolaylı olarak irtibat kurdukları anlaşılmıştır. Siyasi parti adaylarının genelde kendilerini tanıtmak ve projelerini aktarmak için sendikalarla bağlantı kurdukları, dolaylı olarak irtibat kurulan bir örnekte (SES) üyelerden oy istendiği belirtilmiştir. Kırklareli'ndeki memur sendika şubeleri üyelerinden 2014 yerel ve 2015 yılı haziran ayında yapılan genel seçimlerinde herhangi bir adaylığın söz konusu olmadığı ifade edilmiştir. Görüşülen memur sendika şubelerinden 5'i sendikal üst yapıda rol üstlenen üye veya yöneticilerinin olmadığını beyan etmiştir. Bununla birlikte; geçmiş yıllarda Eğitim-

Sen Kırklareli Şubesi'nden bir üyenin Eğitim-Sen Denetleme Kurulu'nda bir diğer üyenin de Danışma Kurulu'nda görev yapmış olduğu belirtilmiştir. Toç Bir-Sen Şubesi'nden bir üyenin genel başkan yardımcılığı yapmıştır. Türk Sağlık-Sen Kırklareli Şube Başkanı disiplin kurulu üyeliği yapmıştır. Tüm Bel-Sen Kırklareli Şubesi Kurucu Başkanı Sedat Evren'in genel merkez Disiplin Kurulu üyeliği yapmıştır. Türk Eğitim-Sen Kırklareli Şube Başkanı Mehmet Kızılay'ın Disiplin Kurulu yedek üyeliği yapmıştır. Türk Eğitim-Sen şube yöneticisi genel merkez bazında sendika içi demokraside şehir olarak etkisiz oluşun sebebini, Kırklareli'ndeki mevcut sendika üyelerinin niteliklerindeki ve özverilerindeki eksikliğe bağlamıştır.

3.2. Ekonomik Faaliyetler

3.2.1. İşçi Sendikaları Bakımından

Görüşülen sendika şubelerinin beyan edilen ilk grev tarihi 1989 yılına denk gelmektedir. Her üç sendika şubesinin de yaptığı grev ve toplu sözleşmeler bulunmaktadır. Bunlardan öne çıkanlar Kristal-İş'in 1989 ve 2001 grevleri dışındaki tüm grevlerin milli güvenlik ve genel sağlık gibi gerekçelerle ertelenmesi, bu durumun son yıllarda hükümet politikası haline geldiği algısının oluşmasına neden olmuştur. Şeker-İş'in 1994'de yaptığı 29 günlük grev neticesinde toplu sözleşmede istenen haklar elde edilmiştir, Petrol-İş'te 2014 yılında yapılan grev tehdidi, toplu iş sözleşmesi imzalanmasını ve işten çıkarılan işçilerin yeniden işe alınmasını sağlamıştır. Kırklareli Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü arşivlerinde yapılan incelemede:

- Türkiye Cam, Çimento ve Toprak Sanayii İşverenleri Sendikası ile Kristal-İş sendikası arasındaki grup toplu iş sözleşmesi uyuşmazlıkla sonuçlanması üzerine işçi sendikası, işveren sendikası üyesi tüm işyerlerinde 02/05/1991 tarihinde grev kararı, işveren sendikası da 08/05/1991 tarihinde lokavt kararı almıştır.

- Cam İşverenleri Sendikası ile Kristal-İş arasında yürütülen toplu iş sözleşmesi görüşmeleri uyuşmazlıkla sonuçlandığından Kristal-İş 24/05/2001 tarihinde grev kararı almıştır.

- 08/06/2001 tarih 24426 sayılı resmi gazetede yayımlanan ilana göre Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. ve bağlı işyerlerinde Kristal-İş sendikası tarafından uygulanmakta olan grev, milli güvenliği bozucu nitelikte görüldüğünden bakanlar kurulunca 60 gün süreyle ertelenmesine karar verilmiştir.

Ayrıca grevlerin dışında tepki etkinliklerinde de bulunmuşlardır:

- 10/12/2003 tarih 7869 sayılı Kırklareli Emniyet Müdürlüğü yazısında Kristal-İş sendikası şubelerinin 10/12/2003'te saat 11:00'de Ak Parti Genel Merkezi önünde grev erteleme kararını protesto etmek ve sendika anahtarını dönemin başbakanına teslim etmek üzere toplanacağı ve Kırklareli şubesinin toplantıya katılmak üzere 10/11/2003'te Ankara'ya gideceği bildirilmektedir.

- Petrol-İş sendikası 07/12/2005 tarihli dilekçesiyle Kırklareli valiliğinden Tüpraş'ın satılmasına tepki göstermek için afiş asma izni talep etmiştir. Buna rağmen Tüpraş'ın özelleştirilmesiyle ilgili Özelleştirme İdaresi önünde yapılacak olan eyleme Trakya Şubesi tarafından hiçbir katılım olmayacağı 06/03/2006 tarih 3663 sayılı yazıyla Lüleburgaz İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne bildirilmiştir.

Kristal-İş sendikası 20.06.2014'te Şişecam topluluğu bünyesindeki on cam fabrikasında, 5.800 işçiyle Kırklareli fabrikasının da katıldığı bir grev başlatmıştır. Bu grev toplu pazarlıkta "ücret zammı", "düşük ücretli çalışanlar için talep edilen iyileştirme zammı", "işe giriş ücreti" hususlarında mutabakata varılamadığı için başlatılmıştır. Fabrika yönetiminin sevk etmeme sözü vermesine rağmen, ürün sevk ederek grevi kırmaya çalıştığı bildirilmiştir (<https://bit.ly/3mWAYAb>).

Sendika yöneticince aktarılan Lüleburgaz'da yer alan Zentiva ilaç fabrikasında yaşanan bir örnek olayda ise; *ilaç sanayindeki daralmadan dolayı işveren işçileri çıkarma kararı almıştır. Sendikanın müdahil olmuştur. Yapılan anlaşma ile gönüllü olan çalışanlara tüm yasal tazminatların yanı sıra sekiz maaş ikramiye vererek işten çıkarılmaları sağlanmıştır. Ancak bir süre sonra işveren sekiz maaş ikramiye vermeden ve gönüllülük esasını dikkate almadan işten çıkarmalara devam etmiştir. Sendika yeniden müdahil olarak fabrikada eylem başlatmış ve işçiler altı gün boyunca fabrikayı terk etmemişlerdir. İşveren işten çıkardığı işçileri geri almak zorunda kalmıştır.*

İşçi sendikalarının kâr getirici ticari yatırımları bulunmamaktadır. İstisna olarak Şeker-İş sendikasının Alpulu beldesinde dükkânları ve düğün salonu bulunmakta ise de dükkânlardan yalnızca iki tanesinin kirada olduğu belirtilmiştir. Şube yöneticileri kâr getirici yatırımlarının olmamasını finansal yapılarındaki zayıflığa bağlamaktadırlar.

3.2.2. Memur Sendikaları Bakımından

Memurlarda yasal statü gereği grev hakkı bulunmamaktadır (<https://bit.ly/34Vd422>). Şube bazında toplu sözleşme yapma hakkı sadece yerel yönetim hizmetleri iş kolunda bulunmaktadır. Bu noktada Kırklareli Belediyesinde yetkili sendika olarak görev yapan Tüm-Bel-Sen (KESK) ve Tüm Yerel-Sen'in sonuncusu 2014 yılında ve 136 memura ilişkin olmak üzere (<http://bit.ly/2Mikx1k>) farklı toplu sözleşmeleri bulunmaktadır.

Sendika yöneticilerinin aktardığı olaylarda: *1990'lı yılların başında Kırklareli Belediye'sinde çalışan altı işçi işten çıkarıldıkları için açlık grevine başlamıştır. Tüm-Bel-Sen işçilere destek vermiştir. 15 günün ardından grev yapan işçilerin sağlıkları bozulmaya başlamıştır. Bu noktada dönemin başbakan yardımcısı Erdal İnönü sürece dahil olmuş ve belediye tarafından işten çıkarılan işçiler işe geri alınmışlardır. Türk Sağlık Sen 13.03.2015'te döner sermayenin emekliliğe yansıtılması ve yıpranma payıyla ilgili iş bırakma eylemi yapmıştır. Sağlık hizmet kolundaki sendikalar aile hekimlerine getirilen nöbet zorunluluğu uygulamasına tepki olarak iş bırakma eylemleri yapmışlardır.*

Memur sendikalarının kâr getirici yatırım yapmalarının önünde mevzuat engeli bulunmaktadır. Taşınmaz edinimine ilişkin herhangi bir yasal engel bulunmamasına rağmen yalnızca Türk Eğitim Sen'in Kırklareli'nde genel merkez üzerine tapulu bir hizmet binası bulunmaktadır. Bu binadan konfederasyon üyesi diğer sendikalar da faydalanabilmektedir.

3.3. Sosyal Faaliyetler

3.3.1. İşçi Sendikaları Bakımından

Şeker-İş Sendikası bünyesinde sosyal yardımlaşma faaliyetlerinde bulunan Türkiye Şeker Sanayi-i Mensupları Hayır ve Eğitim Müesseseleri Kurma ve Yaşatma

Derneği'nin; 1955' Kırklareli Alpullu'da Alpullu Camii'ni, 1963'de Alpullu Şeker İlkokulu'nu yaptırdığı tespit edilmiştir (Şide 2005: 494). Petrol-İş ve Şeker-İş'in yoğun olarak paneller, tiyatro etkinlikleri, spor müsabakaları, kişisel gelişim kursları, yurt içi gezileri, Ramazan iftarları, yemekler, toplu sünnet törenleri gibi organizasyonlar gerçekleştirdikleri bildirilmiştir. Kristal-İş üyelerine iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri vermektedir. Kristal-İş yöneticisi; sosyal faaliyetlerin sendikal hareket içindeki gerekliliğine inanmadığını, asıl mücadelenin sendikal sahada verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. İşçi sendikaları, Lüleburgaz'da bulunan bir lokalin ortak kullanıldığını ifade etmişlerdir. Yerel düzeyde bazı sosyal tesislerle, tüp bayileriyle ve benzin istasyonlarıyla indirim anlaşmaları yaptıkları görülmüştür. Ayrıca Petrol-İş ve Şeker-İş'in konut kooperatifleri olduğu anlaşılmıştır.

3.3.2. Memur Sendikaları Bakımından

Kırklareli'ndeki memur sendikalarının genelinin sosyal faaliyetler anlamında özel günlerde (Anneler, kadınlar günü vs...) üyelerine çiçek ve hediye dağıtma, davet verme gibi faaliyetler düzenledikleri; zaman zaman kahvaltı, piknik, gezi organizasyonları yaptıkları anlaşılmıştır. Bununla beraber Eğitim Sen ve Eğitim Bir Sen'in yoğun olarak üyelerinin sendikal, mesleki ve kişisel eğitimlerine yönelik eğitim faaliyetlerinde bulunduğu belirtilmiştir. Kırklareli'ndeki memur sendikalarının üyeleri için bazı iş yerleri ile indirim anlaşmaları yaptığı ancak Türk Eğitim Sen ve Eğitim Sen'in bu tür anlaşmalara sıcak bakmadığı anlaşılmıştır. Konu ile ilgili olarak Türk Eğitim Sen, diğer sendika şubeleri kendilerinden daha avantajlı anlaşmalar yaptığında üyelerin kafalarında soru işareti oluştuğunu, bu konuda yaşadıkları sıkıntılardan dolayı avantajlı anlaşma yapma uygulamasından vazgeçtiklerini anlatırken; Eğitim Sen, üyeleri firmalara pazarlamak ve sendikacılık faaliyetlerini araçsallaştırmak anlamına gelen bu tür uygulamalara hem merkez hem de şube olarak karşı olduklarını vurgulamıştır. Memur sendikalarının hizmet sendikacılığı ile sendikalarına yeni üyeler kazandırmaya ve sendikalarının üye sayılarını korumaya daha sıcak baktıkları anlaşılmıştır. Yalnız Türk Eğitim Sen üye kazanmaktan ziyade üye kaybettikleri iddiasıyla bu anlayıştan vazgeçtiklerini belirtmiştir.

3.4. Sendikal Rekabet

Kırklareli’nde faaliyet gösteren işçi sendikalarının şube yöneticileri aynı iş kolundaki diğer sendikaları rakip olarak görmediklerini, insana, emeğe ve demokrasiye dair diğer sendikalarla sürekli etkinlikler ve projeler yapabileceklerini belirtmişlerdir. Hatta diğer sendikaları sendikal mücadelenin ortak unsurları olarak görüp, kardeş sendika olarak ilan ettiklerini ifade etmişlerdir. Memur sendikalarının önemli bir kısmının diğer sendikaları rakip olarak gördükleri, bir kısmının ise diğer sendikaları rakip olarak değil sendikal mücadelenin bir partneri olarak gördükleri anlaşılmıştır.

4. Kırklareli’nde Yeni Sosyal Hareketler ve Sendikacılık

Yapılan çalışmada Kırklareli’ndeki işçi ve memur sendikalarının yeni sosyal hareketlerle sendikaların çizgisi yönünde ilişki kurduğu anlaşılmıştır. İşçi sendikalarınca il genelindeki demokrasi platformuna katıldıkları, bir kitle örgütü olarak basın açıklamaları ve imza kampanyaları düzenledikleri, insana, doğaya, demokrasiye, özgürlüğe ve emek gücüne dair mücadelelere müdahil ve taraf oldukları aktarılmıştır. Petrol-İş; Gezi Parkı olaylarına katıldığı gerekçesiyle üyelerinin yargılandığını belirtmiştir.

Memur sendikaları da protesto yürüyüşleri, basın açıklamaları, imza kampanyaları gibi sosyal hareketlere katıldıklarını veya bizzat düzenlediklerini belirtmişlerdir. 2009 terör protestosu, 2013 Gezi Parkı olayları, 2014 Kırklareli çocuk cinayeti tepkisi, 2014 Soma maden faciası protestosu, 2015 18 Mart şehitleri, 2015 Yalova’daki öğretmen ölümü protestosu, 1 Mayıs kutlamaları, kadın (Özgecan) cinayetleri, İsrail’in Filistin saldırıları protestosu gibi eylemlerde sendika şubelerinin önemli ölçüde ortak davranış sergiledikleri bildirilmiştir. Hatta milli eğitim yasa tasarısına karşı çıkan Eğitim-Sen ve Eğitim-İş Sendikaları Kırklareli şubelerinin 2014 yılı içerisinde bir günlük ortak iş bırakma eylemi yaptığı basına yansımıştır (<http://bit.ly/3aT5XLh>). Memur-Sen’e bağlı örgütlerin sosyal hareketlere katılım kararını alırken kamu güvenliğini bozabilecek eylemler içinde yer almayarak buna alternatif çözüm yolları önerdikleri bildirilmiştir. Kırklareli’nde farklı siyasi eğilimlere sahip sendikalar ve diğer sivil toplum örgütleri ortaklaşa 36 yıl sonra 2014’te 1 Mayıs mitingini Lüleburgaz yerine Kırklareli’nde düzenlemişlerdir. Bu olayın sendika yöneticilerinde ortak bir emek hareketi oluşturulması bağlamında bir

umut ışığı oluşturduğu kanaatine varılmıştır. Netice itibarıyla memur sendikalarının güncek sorunlara dair sosyal hareketlere katılım sağladığı, memurların özlük haklarının iyileştirilmesine dair bir toplumsal hareket düzlemi yaratamadıkları anlaşılmıştır.

5. Kırklareli’nde Sendika Yöneticilerinin Bakış Açısı

Yapılan mülakatlarda sendika yöneticilerinin önemli bir bölümü; toplu pazarlık, toplu iş sözleşmesi, toplu sözleşme gibi terimler arasındaki teknik farklılıklar, kendi şubelerinin üye profilleri, mevzuat değişiklikleri ve dünyadaki sendikal gelişmeler gibi temel konularda yeterli bilgiye sahip olmadıkları izlenimi vermişlerdir. Buna karşılık, sendikaların siyasal ve sosyal fonksiyonları konusundaki farkındalık düzeylerinin daha yüksek seviyelerde olduğunu söylemek mümkündür. İşçi ve memur sendika yöneticileri, sendikaların temsil krizinin aşılma yöntemleri olarak önerilen yeni sendikal örgütlenme modelleri konusunda farklı bakış açılarına sahiptirler. Bu bağlamda yöneticilerin geneli, hizmet sendikacılığını benimserken, 2 sendika yöneticisinin bu modeli tümünden reddederek toplumsal hareket sendikacılığına daha sıcak baktığı anlaşılmıştır.

5.1. İşçi Sendikaları Bakımından

Sendika yöneticileri önceki yıllarda nispeten güçlü olan sendikal hareketin küresel ölçekte gerilediği, 1990’da sosyalist bloğun çökmesinin ardından tek kutuplu dünya düzeninde sermayenin egemen olduğu, bu durumun Türkiye’ye de yansıdığı düşüncesindedir. Türkiye’de hükümetin endüstri ilişkilerinde dengeyi grev ertelemesi yoluyla sendikaların aleyhine bozduğu belirtilmiştir. Kurulan yeni üniversitelerin kalifiye emek arzını arttırarak ücretleri düşürmek amacıyla kurulduğu öne sürülmektedir. Sermaye sahiplerinin kurdurduğu ve işçilerin sendikal mücadelesini bölme amacı taşıyan sendikalar sarı sendika denir (Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi 1998: 568). Sendikal örgütlenmede baş gösteren sarı sendikacılığın toplu iş sözleşmelerinde işveren lehine hükümler getirilmesinin önünü açtığı belirtilmiştir. İşçilerin sendikal örgütlenme tercihleri üzerinde kurulan baskıya dair bir örnekte Trakya Döküm’de ağır koşullarda çalıştırılan işçilerle on yıllık sözleşme yapılması gerekirken üç yıllık sözleşme yapılmaktadır. İşçiler sendikalarından

beklediği tepkiyi bulamamışlardır. Bu nedenle Türk Metal Sendikası’ndan istifa ederek Birleşik Metal İş sendikasına üye olmuşlardır. Sendikalarını değiştiren 14 işçinin “küçülme” gerekçesiyle işten atıldığı, işçilerinin işe iade ve sendikal tazminat davası açtıkları bildirilmiştir (<http://bit.ly/3rDjooq>). Sendika yöneticileri sendikacılık anlamında Trakya’da halkın nispeten bilinçli olduğunu ileri sürmektedirler. Eğitim seviyesi yüksek olması nedeniyle örgütlenmede çok büyük sıkıntılar yaşanmadığını belirtmişlerdir. İşçi sendikaları yöneticilerinin tamamı “en önemli sorun” olarak birinci sırada, sendikalar üzerindeki siyasi etki ve baskıyı; ikinci olarak da sendikal haklara dair mevzuattaki eksiklikleri göstermişlerdir. Bunların yanı sıra; Petrol-İş yöneticisi önemli sorunlar olarak işsizliği, kapitalist sistemi, sömürü düzenini ve ucuz emeği dile getirmiştir. İşçi sendikalarının yöneticileri sendikal krizin aşılması için örgütlenmenin önündeki yasal engellerin ortadan kaldırılması, tüm sigortalı çalışanların sendikalı olması, sendikalara kayıt dışı çalışmayı engelleyici misyon yüklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Somut olarak sunulan tek çözüm önerisinin yalnızca sigortalı işçilerle ilgili olarak belirtilmiş olmasından hareketle; Kırklareli’ndeki işçi sendikalarının, kayıt dışı istihdama kayıtsız kaldığı söylenebilir. Petrol-İş ve Şeker-İş “Dünyadaki, Türkiye’deki ve Kırklareli’ndeki sendikal hareketlerin durumu ve geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna “umutluyuz” cevabını verirken Kristal-İş net bir cevap vermemiştir. Soruyu yanıtlayan yöneticiler; sendikal hareketin asıl yükselişinin dibe vurdurduktan sonra gerçekleşebileceğini, işçi sınıfının daha hür, adil ve yaşanılabilir bir dünyayı mutlaka kuracağını, Yunanistan’da yaşanan sürecin bu değişimin ilk ipuçlarını oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

5.2. Memur Sendikaları Bakımından

Kırklareli’ndeki memur sendikaları şube yöneticilerinin önemli bir bölümünün sendikal hareketin küresel konumu ve krizi konusunda herhangi bir fikir sahibi olmadıkları, ayrıca sendikal hareketi teorik ve pratik olarak daha ileri taşıma konusunda kayda değer bir çaba içerisinde bulunmadıkları sonucuna varılmıştır. Buradan hareketle; memur sendikalarının devlet memurluğu statüsünün sağladığı güvence nedeniyle aktif ve yoğun bir sendikal mücadele içerisine girmeye ihtiyaç duymadıkları ifade edilebilir. T.C. Anayasası’nın 54. maddesinde düzenlenen grev

hakki yalnızca işçilere tanınmış olup bahse konu maddede memurlar ve diğer kamu görevlilerine yer verilmemiştir. Görüşülen memur sendika şube yetkilileri “en önemli sorun” olarak, sendikalar üzerindeki siyasi baskıyı; ikinci olarak da sendikal parçalanmışlık ve grev hakkının olmayışını göstermişlerdir. Bunun yanı sıra “üyelerin kendi haklarını savunma konusundaki pasiflikleri, ülkede demokrasinin oturmamış olması, sendikal haklara dair mevzuattaki eksiklikler, toplumsal duyarsızlık, sendikaların haklarını koruyacaklarına dair kişilerdeki güvensizlik, memur sendikalarının dayanışma derneği gibi hareket etmesi” sorunları da dile getirilmiştir. Sendika yöneticilerinin genel olarak sendikal örgütlenmeyi sivil toplum düzeninin bir parçası olarak kabul ettikleri anlaşılmıştır. Yöneticiler Sendikaların devletle toplu pazarlık yapan kuruluşlar olmaları hasebiyle onunla eşit düzeyde olduğu sonucunu çıkarmışlardır. Buna rağmen devlet kurumlarıyla yapılan resmi yazışmalarda arz eden üslup kullanılması gerekliliğini eleştirmişlerdir. Memur sendikaları yöneticileri geleceğe dair umutlu olma noktasında farklı görüşlerde dirler. Şube yetkililerine yöneltilen “Dünyadaki, Türkiye’deki ve Kırklareli’ndeki sendikal hareketlerin durumu ve geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna; 10 yöneticiden 5’i “umutluyum” cevabını verirken 1’i “umutsuzuz” cevabını vermiş, soruya çok net cevap vermeyen 4 yetkilinin söylemlerinin ise “umutsuz” olduklarına dair işaretler taşıdığı gözlenmiştir. Bu bağlamda; bir kısım yönetici sınıf çelişkisi ve ihtiyaca yol açan koşullar devam ettiği sürece sendikaların varlığını koruyacağını, Yunanistan ve KKTC’deki son seçim sonuçlarının⁵ emek sınıfının umutlarını yeşerttiği, sendikaların üyelerinin özlük haklarını genişletme işlevi dışında sosyal ve ekonomik fonksiyonlarını da etkin biçimde icra etmeleri gerektiğini, bunun için de sendikaların ortak mücadele platformlarında birleşmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Buna karşılık bazı yöneticiler ise örgütlenmedeki parçalı yapının ortadan kaldırılmasının zor olduğu, üyelerin mücadeleye katılımının zayıflığı nedeniyle tam anlamıyla bir sendikacılık yapılamadığı gerekçeleriyle sendikaların geleceğini belirsiz veya karanlık gördüklerini ifade etmişlerdir. Memur sendikalarının yöneticileri genel olarak yukarıda belirtilen sorunların dışarıdan akıl verme ile ya da sihirli bir değnek aracılığıyla çözülemeyeceği ancak mücadele ile çözüme

5 Yunanistan’da 25 Ocak 2015 tarihinde yapılan ve Alexis Tsipras liderliğindeki sol koalisyonun (SYRIZA) kazandığı erken genel seçim ile KKTC’de 26 Nisan 2015 tarihinde yapılan ve sol siyaset kanalıdan gelen Mustafa Akıncı’nın kazandığı ikinci tur Cumhurbaşkanlığı seçimi kastedilmektedir.

kavuşturulabileceğini belirtmişlerdir. Buna göre özel çıkarlar yerine kolektif çıkarların ağırlıklı olduğu mücadele yönteminin seçilmesi sendikaların daha da güçlenmesini sağlayacaktır. Bunun önündeki en büyük engel sendikaların sol, yurtsever, muhafazakâr ve benzeri şekillerde ayrıştırılmasıdır. “Bu ayrışma asgari düzeye indirilir, siyasi görüş eksenli hareket edilmez ve siyasetle araya mesafe konulabilirse özgün bir sendikacılık geliştirilebilir.” düşüncesi ileri sürülen en popüler çözüm önerisi olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca, sendikalarda profesyonel yöneticilik olması, memurlara grev hakkı verilmesi ve memur sendikaları arasında dayanışma olması gerektiği de dile getirilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

İşçi sendikalarının gelişimi 1923-1946 basit işçi örgütlerinin örneklerinin var olduğu dönem, 1946-1960 cılız sendikal hareketlerin filizlendiği dönem 1960-1980 bu günkü anlamda sendikacılığın geliştiği, “grevli toplu pazarlık” hakkının elde edildiği dönem, 1980 sonrası darbe etkisiyle yasal mevzuatının yeniden oluşturulduğu dönem olarak ayrılabilir (Pıçak ve Kadah 2017:204). İlk memur sendikaları 1965 yılında kurulmaya başlansa da 1971 değişikliği ile Anayasanın 46. Maddesinde düzenleme yapılmış ve yasaklanmıştır. 1990’lı yıllarda fiilen başlayan memur sendikacılığı nihayet 2001’de 4688 S.K. ile yasal zeminine kavuşmuştur (Mahiroğulları 2011: 143). Türkiye’de sendikalar 1961 anayasasının yürürlüğe girişine kadar oldukça etkisizdir (Tuna 2011: 255).

Sendikaların sosyal, siyasi ve ekonomik faaliyetlerinden söz etmek mümkündür. Sendikalar sanayi devriminin yaratmış olduğu ekonomik ve sosyal sıkıntıları bertaraf edebilmek için ilk olarak 1824 yılında İngiltere’de kurulmuş ve kuruldukları günden başlamak kaydıyla sosyal faaliyetlerde bulunmuşlardır (Tokol 1988: 17). Sendika yöneticilerinin çoğu sendikal faaliyetleri sınırlı bir ölçüde algılamaktadırlar. Bu nedenle işçilerin sosyal ve politik taleplerini yönlendirememektedirler. Ancak sendikaların yeni arayışlar içerisinde olduklarını söylemek mümkündür. Kadın işsizler için kurulan kadın işçi büroları buna örnek olarak gösterilebilir. Bu örnek Türk sendikacıların yenilik arayışı içinde olduğu anlamına gelmektedir (Yorgun 2005: 152). Küresel gelişmelerin ardından Türkiye’deki sendikal hareket çalışma şartlarını iyileştirmeye odaklanarak

faaliyetlerini tam anlamı ile yerine getiremez. Faaliyetlerini ücret sendikacılığının ötesine taşınması gerekmektedir. Sendikal örgütlenme en temel gerekliliktir. Sendika içi demokrasi vazgeçilemezdir. Bu araçlar kullanılarak sendikacıların hizmet sendikacılığına önem vermeleri gerekmektedir (Yorgun 2005: 158).

1971 yılından başlamak kaydıyla Türk sendikacılığı adına: “sosyal demokrasi hareketi” diyebileceğimiz bir rota belirlenmiştir. 1965 yılında Türk-iş konfederasyonunun almış olduğu bir yönetim kurulu kararı ile parlamentoda görüşülecek işçilerle alakalı kanunlara etki etmek ve bunların işçiler lehine bir an önce kanunlaşmasını sağlamak için seçimleri kazanacak milletvekillerine yönelmişlerdir. Bunu yaparken herhangi bir parti mefhumu gözetmemişler, faaliyetlerini konfederasyonun “partiler üstü” ilkesi uyarınca gerçekleştirmişlerdir. DİSK benzeri bir çalışmayı 1969’da gerçekleştirmiştir. Ayrıca Türk-iş’in partiler üstü bu tutumu 2 Temmuz 1971’de on ikiler olarak adlandırılan bazı sendikacılar tarafından hazırlanan “Türk İşçi Hareketi İçin Sosyal Demokrat Düzen” başlıklı raporla eleştirilmiş ve “Emek - sermaye sürtünmesine 'meydan vermemek üzere, siyasal bir güç haline gelmek” gerekliliği bildirilmiştir (<https://bit.ly/3htkjTO>). Türkiye’de sendikalar ile siyasi partilerin ilişkisi sorunlu bir alan olarak tanımlanabilmektedir. Sendikalar yapıları gereği siyasi partiler tarafından sürekli bir etki alanı olarak görülmektedirler. Sendikaların ise bağımsız kalma noktasında başarısız olmuşlardır. Siyasi partiler her daim sendika yönetimlerinde söz sahibi olma çabasında dırlar (Lordoğlu, 2003, s.296). Sendikal hareketin etkisinin arttırılabilmesi için Türkiye’deki işçi örgütlerinin iş birliği içinde çalışıp örgütsel birliği hedeflemeleri gerekmektedir (Yorgun 2005: 158). Sendikal parçalanmışlık sendikal hareketin önündeki önemli problemlerden birisidir.

Sendikalar ekonomik fonksiyonlarını toplu iş sözleşmesi yaparak ve otoritelerin ekonomik anlamda işçiler lehine karar almasını sağlamaya çalışarak yerine getirmektedirler. Sendika kurmanın ve işçilerin ona üye olmalarının en temel sebeplerinden birisi toplu iş sözleşmesidir. Toplu iş sözleşmesine kadar geçen süreç ise toplu pazarlık olarak tanımlanır. Türkiye’de bu haklar 07.11.2012 yılında yürürlüğe giren 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ile yasal güvence altına alınmıştır. Grev, toplu pazarlık ve örgütlenme hakkı biri olmadan

diğerinin de işlevinin zayıfladığı 3 kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha önceki yasal düzenlemeler ve 6356 sayılı kanun incelendiğinde grev hakkının çok fazla sınırlandırıldığı söylenebilir. “petrol üretimi, tasfiyesi ve dağıtımı ile nafta veya doğalgazdan başlayan petrokimya işleri ve kamu kuruluşlarınca yürütülen şehir içi toplu taşıma hizmetleri, can ve mal kurtarma, cenaze ve mezarlıklar” gibi iş yerlerine grev yasağı getirilmiş hatta uluslar arası normlara uygun olmayacak şekilde banka hizmetleri de bu yasağa dahil edilmiştir. Grev oylaması ile alakalı düzenlemelerde grev oylamasına katılanların salt çoğunluğu ile karar alma şartı getirilerek grev işlevsiz kılınmak istenmiştir. Kanun “genel sağlık ve milli güvenlik” nedeni ile grev ve lokavtın ertelenebileceği hükmüne amir kılınmıştır. “Genel sağlık ve milli güvenlik” kavramları subjektif olarak değerlendirilebileceğinden hükümetler grev erteleme hususunda oldukça geniş uygulama alanı bulmuşlardır. Grev erteleme kavramı anlamının ötesinde bir ertelemeyi ifade etmemektedir. Ertelene kararı verilmesi halinde ya tarafların anlaşması ya da Yüksek Hakem Kuruluna gidilmesi esas alınmıştır (Yorgun 2013 :370-376).

Kırklareli’ndeki işçi sendikacılığı nispeten erken denebilecek bir tarihte, 1952’de Alpullu şeker fabrikasında başlamaktadır. Daha sonra cam, çimento ve petrol ürünleri işkollarında genişlemiştir. 2000’li yılların başlarından itibaren Şeker-İş’in etkisi zayıflamaya başlamıştır. Buna rağmen Kırklareli’nde örgütlülük oranının ülke ortalamasının üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bunda Kırklareli’nin sosyo-kültürel yapısının etkili olduğu dile getirilmiştir.

Kırklareli’ndeki memur sendikacılığı da Türkiye geneline paralel bir seyir izlemiş, 1990’lı yıllardaki fiili örgütlenmeler 2002 yılından itibaren yasal statüye kavuşarak sendikal alanda boy göstermiştir. Memur sendikacılığı bu tarihten itibaren Kırklareli’ndeki üye sayısını sürekli artırmışlardır. Bununla birlikte memur sendikacılığının parçalanmış yapısı ile genel merkezlerine ve siyasal iktidara olan bağımlılığı, potansiyel gücünü çalışanlar lehine kullanmasına engel olmuştur. Siyasal partilerin sendika yönetimlerinde söz sahibi olma isteği Kırklareli sendikaları içinde geçerli görülmektedir.

Yapılan mülâkatlar sonucunda Kırklareli’ndeki işçi ve memur sendikalarının sosyal hareketlerle protesto yürüyüşleri, basın açıklamaları, imza kampanyaları gibi yöntemler kullanarak ilişki kurduğu anlaşılmıştır. Sendikalar her ne kadar topluma

mal olmuş kutlamalarda ve protestolarda birlikte çalışma iradesi gösterecekler de iş birliği içerisinde çalışıp örgütsel birliğe ulaşma başarısından uzak görünmektedirler. Genel olarak sendikal krizin problemlerinden birisi olan parçalanmış yapının Kırklareli örneği için de geçerli olduğu söylenebilir.

Sendikaların çoğunun hizmet sendikacılığı ilkesini benimsediği ve çeşitli sosyal kültürel faaliyetler ve düzenlenen eğitimlerle üyelerinin birlik ve beraberliklerini tesis etmeyi amaçladıkları bu sayede örgütlenmelerini güçlendirmeye çalıştıkları ve yaşanan sendikal krizlerin etkisini azaltma eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir. Yalnızca iki sendika başkanının bakış açısı olarak sendikanın sadece ekonomik faaliyetlerinin yerine getirilmesi gerektiğine inandığı tespit edilmiştir.

Kırklareli işçi sendikaları toplu pazarlık, toplu iş sözleşmesi ve grev açısından oldukça aktif görünmektedirler ancak grevlerin bir kısmı “genel sağlık ve milli güvenlik” gerekçesi ile ertelenmiştir. Ayrıca Petrol-iş “petrol üretimi, tasfiyesi ve dağıtımını ile nafta veya doğalgazdan başlayan petrokimya işleri” faaliyeti yürüten işçileri örgütlediğinden bu işletmelerde meri mevzuata göre grev yasağı kapsamındadır. Örgütlediği diğer işyerlerinde ise grevlere ve farklı protestolara imza atarak işçilerin haklarını koruma noktasında aktif bir rol oynamıştır.

Kırklareli’ndeki işçi ve memur sendikaları yöneticilerinin sendikal hareketin sorunlarına ilişkin alguları, bakış açıları, çözüm önerileri ve farkındalık seviyelerinin ideolojik görüşler tarafından önemli ölçüde biçimlendirildiği gözlemlenmiştir. Bu durumun parçalı yapıyı pekiştirdiği değerlendirilmiştir. Sendika yöneticilerinin önemli bir bölümü siyasal fonksiyon icrası ile siyasal parti angajmanını ayırıştırabilmektedir. Sendikaların siyasal faaliyetlerde bulunmalarını gerekli bulmakla beraber siyasal partilerle kurulacak organik bir bağı kesinlikle reddetmektedirler. Kırklareli’ndeki sendikalarda örgüt içi demokrasi unsurlarının başarılı bir şekilde uygulandığı görülmektedir. Sendika kurulları seçimle belirlenmekte ve özellikle sendikaların sosyal faaliyetlerinde aktif rol almaktadırlar.

Kırklareli’ndeki sendikal hareket doğaldır ki, Dünya ve Türkiye’deki sendikal hareketin yerel ölçekli bir yansımasıdır. Bu bağlamda, uluslararası ve ulusal ölçekli değişikliklerden etkilenmiştir. Her ne kadar örgütlenme oranı Türkiye ortalamasının üstünde olsa da İşçi sendikacılığındaki temsil krizinden etkilendiği söylenebilir.

Memur sendikacılığında konfederasyonların rekabeti Kırklareli’nde de etkili olmuştur.

KAYNAKÇA

- AİLE, SOSYAL POLİTİKALAR VE ÇALIŞMA BAKANLIĞI;
<https://ailevecalisma.gov.tr/istatistikler/calisma-hayati-istatistikleri/sendikal-istatistikler/kamu-gorevlileri-sendika-uye-sayilari-hakkinda-tebligler/>, Erişim Tarihi: 21.12.2020.
- BASIN BÜLTENİ, Kırklareli Belediyesi ile Toplu Sözleşme İmzaladık,
<http://www.tumyerelsen.org.tr/haber-59-kirklareli-belediyesi-ile-toplu-sozlesme-imzaladik.html>, Erişim Tarihi:14 Haziran 2015.
- BASIN BÜLTENİ, Petrol-İşte görev değişimi, <https://www.kiplas.org.tr/petrol-iste-gorev-degisimi/>, Erişim Tarihi: 27 Aralık 2020.
- BASIN BÜLTENİ, *THS Broşür- Yeni Bir Sendikal Harekete Doğru*,
<http://www.sendika.org/2004/12/thb-brosur-yeni-bir-sendikal-harekete-dogru>, Erişim Tarihi: 20 Nisan 2015.
- BASIN BÜLTENİ, Trakya Dökümde Sendikal Kıyım
<http://www.gorunumgazetesi.com.tr/haber/21802/trakya-dokumde-sendikal-kiyim.html>, Erişim Tarihi: 15 Haziran 2015.
- BASIN BÜLTENİ, <https://www.ihha.com.tr/malatya-haberleri/kirklarelide-sendikalar-1-gunluk-is-birakti-690332/> Kırklareli’nde Sendikalar 1 Günlük İş Biraktı,
Erişim Tarihi:21/12/2020.
- ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI Çalışma Genel Müdürlüğü’nün 06.10.2015 tarih ve 72693546-042E.22072 sayılı cevabi yazısı.
- KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ’nün 10.09.2015 tarih ve 7669 sayılı yazısı.
- KIRKLARELİ VALİLİĞİ; <http://www.kirklareli.gov.tr/planlama-istatistikler>, Erişim Tarihi: 21.12.2020.
- KOCABAŞ, F. (2015). “Endüstri İlişkilerindeki Dönüşüm”. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi S:10.
- KOZAK, İ., E., (1992). “İşçi Sendikalarının Tarihi Gelişimi: İngiltere Örneği”. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi. ss. 63-81.
- MAHİROĞULLARI, A . (2011). “Gelişim Süreci Ve Yasal Çerçevesiyle Türkiye’de Memur Sendikacılığı”. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, S:55(1), ss.143-189.
- ÖZUĞURLU, M. (2015). Sendikacılık Hareketinin Krizi ve Yeni Gelişmeler Üzerine Gözlemler . Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, S.55(1), ss.139-171.
- PIÇAK, N. Ve KADAH, H. (2017). “Türkiye’de Sendikalaşmanın Tarihsel Gelişimi”. Düünden Bugüne Ekonomi Yazıları. S:2(9), ss.207-248.

- ŞEKER-İŞ YAYINLARI, İki Teneke, Tahta İskele ve Kırık Bir Masadan Yıkılmaz Kaleye, Şeker-İş'in 50. Yılına Armağan, Ankara 2013.
- ŞENKAL, A., (1999), "Sendikasız Endüstri İlişkileri: Genel Olarak Dünyada ve Türkiye'de", Kamu-iş, Ankara.
- ŞİDE, M., S. (2005), "Sendikam Şeker-İş ve Şeker Sanayi", Ankara: Şeker – İş Yayınları.
- TOKOL, BAŞIBÜYÜK, A. (1988) "Norveç Endüstri İlişkiler Sisteminin Genel Çerçevesi", Belediye-iş Dergisi, İstanbul.
- TUNA, O. (2011). "Türkiye'de Sendikacılık Ve Sendikalarımız". Journal of Social Policy Conferences, S.0(20), ss.255-268.
- TUNA, O. (1972) "Türk Sendikacılığında Sosyal Demokrasi Hareketi"
https://arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/51602/makaleler/24/1/arastirmax-turk-sendikaciliginda-sosyal-demokrasi-hareketi_0.pdf, Erişim Tarihi: 29/12/2020
- TÜRKİYE SENDİKACILIK ANSİKLOPEDİSİ, (1998) Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul, Cilt 2.
- YORGUN, S. (2011). "Sivil Toplum Düzeninde Sendikaların Geleceği" . Journal of Social Policy Conferences , S: 0(53) ss.313-330.
- YORGUN, S. (2013). "Sosyal Politika Açısından 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu" Çalışma ve Toplum, S4, ss. 357-380.
- YORGUN, S. (2005). "Küreselleşme Sürecinde Türk Sendikacılığında Yeni Yönelişler". Çalışma ve Toplum, ss.137-167.